

“ТОГТООЛД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ” УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

(“Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь, хэмжээ батлах тухай” Улсын Их Хурлын 1999 оны 6 дугаар сарын 03-ны өдрийн 27 дугаар тогтоол)

Тогтоолын төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага:

Манай улсын газар тариалан, мал аж ахуй, хүнсний салбарын үйл ажиллагаа нь уур амьсгалын өөрчлөлт болон олон улсын харилцаанаас үүдэн гарсан үр дагаврууд, эдийн засгийн таагүй нөлөөнд мэдрэг байсаар байгаа бөгөөд цаашид үүсэж болзошгүй нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж цаг үеийн шинжтэй арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр гаалийн албан татвартай холбоотой хууль тогтоомжийг өргөн мэдүүлсээр ирсэн.

Тухайлбал, хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарын өвөлжилт, хаваржилтыг хүндрэл багатай даван туулах, хүн амын хүнсний хангамж, хүртээмжийн тогтвортой байдлыг хангах, стратегийн хүнсний нөөц бүрдүүлэх зорилгоор 2014-2025 оны хооронд улаанбуудай, улаанбуудайн гурил болон малын тэжээлийг гаалийн албан татвараас чөлөөлөх хүрээнд нийт 8 удаа тусгайлан хууль баталсан.

Улсын Их Хурлын 2008 оны “Засгийн газарт эрх олгох тухай” 42 дугаар тогтоолоор улаанбуудайн гурил, хөх тарианы гурил, улаанбуудай-хөх тарианы гурилын гаалийн тарифын хувь хэмжээг өөрчлөн тогтоох эрхийг Засгийн газарт өгсний дагуу Засгийн газрын 2008 оны 235 дугаар тогтоолоор гаалийн тарифын хувь хэмжээг тодорхой хугацаанд “0” хувь болгон өөрчилж байсан байна.

Мөн Улсын Их Хурлын 2024 оны 04 дүгээр сарын 19-ний өдрийн нэгдсэн чуулганаар мал аж ахуйн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах, гол нэрийн бүтээгдэхүүний хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдлыг хангах, нөөцийг нэмэгдүүлэх, нийлүүлэлтийг тасалдуулахгүй байх зорилгоор импортлох мал, амьтны тэжээл, тэжээлийн нэмэлт болон улаанбуудайн гурилыг “Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хууль”-ийн төслийг хэлэлцэн баталж, гаалийн албан татварыг чөлөөлснөөр хилийн боомтуудаар орж ирэх улаанбуудайн гурил болон мал, амьтны тэжээл, тэжээлийн нэмэлтийн хэмжээ анх тооцоолсноос дариу 2-3 дахин их буюу 2024 оны жилийн эцсийн байдлаар нийт 64.2 мянган тонн улаанбуудайн гурил, 65.2 мянган тонн мал, амьтны тэжээл, тэжээлийн нэмэлт, 2025 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрийн байдлаар 24.2 мянган тонн улаанбуудайн гурил импортолсон байна.

“Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хууль” батлагдсантай холбоотой 2024 онд улаанбуудайн тариалалт эрс буурч 300.4 мянган га талбайгаас 386.4 мянган тонн ургац хураан авсан бөгөөд өмнөх онтой харьцуулахад тариалсан талбай 35.4 мянган га-аар, хураан авсан ургацын хэмжээ 57.0 мянган тонноор тус тус буурсан үзүүлэлттэй байна.

Улсын хэмжээнд тогтмол үйл ажиллагаа явуулж байгаа 9 гурилын үйлдвэр 2024 онд нийт хүчин чадлын 30.0 хувийг ашиглан 148.4 мянган тонн гурил үйлдвэрлэж, гурилын хэрэгцээний 59.1 хувийг дотоодын үйлдвэрлэлээр, 40.9 хувийг импортоор авснаар дотоодын гурил үйлдвэрлэл 40.0 хувиар буурсан үзүүлэлт гарсан байна.

Хэдийгээр хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд гурилын нийлүүлэлт нэмэгдэж, үнэ тогтворжсон эерэг үр дүн гарсан боловч энэ нь улаанбуудайн гурил үйлдвэрлэгчийн үйл ажиллагаанд нөлөөлөөд зогсохгүй, улсын эдийн засгийн тулгуур салбаруудын нэг болох хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн үйлдвэрлэлд сөргөөр нөлөөлж, салбарын хэмжээнд үйлдвэрлэлийн тасалдал үүсгэх нөхцөл байдал бүрдсэн байна.

Улмаар Улсын Их Хурлын 2025 оны 06 дугаар сарын 25-ны өдрийн нэгдсэн чуулганаар Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төслийг хэлэлцэн баталсан.

Байгаль цаг уурын нөхцөл байдлаас шалтгаалан баруун бүсийн хэмжээнд хур тунадас бага, гантай байснаас улбаалан газрын гарц муудаж малын өвс, тэжээл бэлтгэх боломжгүй болсон, улаанбуудайн ургац хураалт өмнөх жилүүдээс харьцангуй бага байх урьдчилсан төлөв зэрэг тариалангийн үйлдвэрлэлийн бодит нөхцөл байдалд тулгуурлан улаанбуудайн гурил, мал, амьтны тэжээл, тэжээлийн нэмэлтийн хангамж, нийлүүлэлт тухайн бүс нутагт доголдох нөхцөл үүссэн болно.

Цаг үеийн хүндрэлтэй нөхцөл байдлыг даван туулах, тэр дундаа хүнсний гол нэрийн бүтээгдэхүүний хангамж, нийлүүлэлтийг тогтвортой байдлыг хангаж, мал аж ахуйн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах, нөөцийг нэмэгдүүлэх, нийлүүлэлтийг тасалдуулахгүй байх зорилгоор улаанбуудайн гурил болон малын тэжээлийг гаалийн албан татварын хувь хэмжээг тогтоох арга хэмжээг шуурхай авч хэрэгжүүлэх шаардлага бий болж, гол нэрийн хүнсний бүтээгдэхүүний нэг болох улаанбуудайн гурил, мал, амьтны тэжээл, тэжээлийн нэмэлт бүтээгдэхүүний гаалийн албан татварыг Улсын Их Хурлаас баталсан тогтоолд заасан хязгаарт нийцүүлэн тогтоох эрхийг Засгийн газарт олгох зайлшгүй шаардлагатай үүсээд байна.

Иймд хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарт үүссэн бодит нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь, хэмжээ батлах тухай” 27 дугаар тогтоолд нэмэлт оруулах зорилгоор “Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулан Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж, хэлэлцүүлэх нь зүйтэй гэж үзсэн болно.

Тогтоолын төсөлд зохицуулахаар тусгасан харилцааны агуулга, зохицуулалтыг хэрхэн ойлгох талаар:

Тогтоолын төслийг “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь, хэмжээ батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн 27 дугаар тогтоолд нэмэлт оруулах төслийн хэлбэрээр таван зүйлтэй байхаар боловсруулсан.

Тогтоолын төслийн 1 дүгээр зүйлд “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь, хэмжээ батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн 27 дугаар тогтоолын 4 дэх заалтын “08,” гэсний дараа “10 дугаар бүлгийн 1002.90.20, 1003.90.20, 1004.90.20, 1005.90.20 дахь үндэсний код, 11 дүгээр бүлгийн 11.01 дэх зүйл,” гэж, “22.09 дэх зүйл,” гэсний дараа “23 дугаар бүлгийн 23.02 дахь зүйл,” гэж тус тус нэмэхээр,

Төслийн 2 дугаар зүйлд “Мөн тогтоолын хавсралтаар баталсан “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь хэмжээ”-ний 10 дугаар бүлэгт 1002.90.20-тэжээлийн (Хөх тариа), 1003.90.20 -тэжээлийн (Арвай), 1004.90.20 -тэжээлийн (Овьёос), 1005.90.20 -тэжээлийн (Эрдэнэшиш) агуулгатай үндэсний кодыг нэмж, Баян-Өлгий аймгийн Цагааннуур, Ховд аймгийн Ярант, Увс аймгийн Боршоо, Завхан аймгийн Арцсуурь, Говь-Алтай аймгийн Бургастай боомтоор тус тус импортолсон бол татварын хувь хэмжээг 5 хүртэл байхаар,

Төслийн 3 дугаар зүйлд “Мөн тогтоолын хавсралтаар баталсан “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь хэмжээ”-ний 23 дугаар бүлэгт 23.02 -(Үр тариа ба буурцагт ургамлыг шигших, тээрэмдэх эсвэл бусад боловсруулалт хийх явцад гардаг хорголжилсон, эсвэл хорголжлоогүй хивэг, үртэс болон бусад үлдэгдэл) агуулгатай зүйл нэмж, Баян-Өлгий аймгийн Цагааннуур, Ховд аймгийн Ярант, Увс аймгийн Боршоо, Завхан аймгийн Арцсуурь, Говь-Алтай аймгийн Бургастай боомтоор импортолсон бол татварын хувь хэмжээг 5 хүртэл байхаар,

Төслийн 4 дүгээр зүйлд “Мөн тогтоолын хавсралтаар баталсан “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь хэмжээ”-ний 11 дүгээр бүлгийн “7 дугаар сарын 1-нээс 4 дүгээр сарын 1 хүртэл” гэсэн хугацаанд заасан албан татварын хувь, хэмжээний “15” гэсний дараа “хүртэл” гэж, мөн бүлгийн “4 дүгээр сарын 1-нээс 7 дугаар сарын 1 хүртэл” гэсэн хугацаанд заасан албан татварын хувь, хэмжээний “5” гэсний дараа “хүртэл” гэж тус тус нэмж, 5 дугаар зүйлд тогтоолыг дагаж мөрдөх хугацааг тус тус тусгасан болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР